

Konstitusiya islahatları – 2016

Siyasi sistemin möhkəmləndirilməsi və vitse-prezidentlik institutu

Keçilmiş 9 illik yolun nəticələrinə tarixi baxış

- Konstitusiya islahatları nəticəsində siyasi sistemin möhkəmləndirilməsi, yaradılmış vitse-prezidentlik institutu ən gərgin və həlledici tarixi mərhələdə siyasi sistemin dayanıqlılığına əvəzolunmaz töhfə verdi;

- 2016-cı il Konstitusiya islahatları qlobal və regional gərginliklər dalgasının vura biləcəyi zərbələrin qarşısını almaq üçün siyasi sistemi möhkəmləndirmək zərurətindən meydana çıxmışdı;

- Qlobal təkanların regiona təsirlərinin 1) ölkələrin daxilində sabitliyin pozulması, 2) regional münaqişələrin oyadılması vasitəsilə olacağı proqnozlaşdırıldı. Son 10 ilin prosesləri proqnozların doğrulğunu sübut etdi;

- İki və ya çoxqütblü dünya regional münaqişələrin yenidən alovlanmasına zəmin yaratdı, 2019-2024-cü illərdə dünyada dövlət çevrilişlərinin sayı və intensivliyi artaraq, 1945-ci ildən sonra dövlət çevrilişlərinin ən intensiv olduğu 1960-1970-ci illərin səviyyəsinə yaxınlaşdı.

2016-cı ilin Konstitusiya islahatlarından 9 il keçib. 9 il tam yuvarلاق tarix olmasa da, təsir dairəsi etibarilə geniş və mahiyyətə dərin bir tarixi mərhələni əhatə edir: 2016-cı ilin Aprel döyüşlərindən 2025-ci il Vaşinqton sammiti və Minsk qrupunun ləğvinə qədər.

Bu 9 il ərzində Azərbaycan öz tarixinin ən gərgin dövrlərindən keçdi:

- pandemiya təhlükəsini dəf etdi;
- İkinci Qarabağ müharibəsini qələbə ilə başa çatdırdı;
- antiterror əməliyyatını tamamladı;
- regionda geosiyasi şərtləri dəyişdirdi;
- beynəlxalq arenaya yeni statusla çıxdı.

Nəhayət, Vaşinqton sammitində sənədlərin imzalanması və Minsk qrupunun ləğvi ilə bütün bir tarixi dövr yekunlaşmış oldu. Bu 9 ilin təhdidlərinin aradan qaldırılmasında və imkanların maksimum dərəcədə istifadə edilməsində Konstitusiya islahatı nəticəsində siyasi sistemə edilmiş dəyişikliklərin rolu çox böyükdür. Buna görə də keçmiş 9 ili əldə olunan nəticələrə əsaslanaraq qiymətləndirmək doğru olardı.

Qlobal və regional sarsıntılara həzrlıq: siyasi sistemin möhkəmləndirilməsi

2016-cı ilin aprel ayında Azərbaycan 1994-cü ildən, Horadiz əməliyyatından 22 il sonra, ilk dəfə Ermənistan işğalçı ordusuna qarşı döyüşə daxil oldu və:

- düşmənin zəif və güclü tərəflərini real döyüş şəraitində müəyyən etdi;
- düşməni məğlub edərək psixoloji üstünlük qazandı və bu Ermənistanın daxilində siyasi böhrana səbəb oldu.

2016-cı ildən etibarən Cənubi Qafqaz bütövlükdə genişmiqyaslı hərbi və siyasi dəyişikliklər mərhələsində daxil oldu və 9 illik "təhlükəli turbulens" dövrünü 2025-ci il avqust ayının 8-də Vaşinqton sammitində sülh müqaviləsini parafılamaqla və Tramp marşrutu – Zəngəzur dəhlizinə dair razılaşma ilə tamamladı.

Bu tarixi dövr həm qlobal, həm də regional səviyyədə sarsıntılarla "zəngin" idi. Dünya dərin dəyişikliklər mərhələsində idi.

2008-2011-ci illərdə qlobal səviyyəli iqtisadi-maliyyə böhranı zamanı dünya arenasına yeni qlobal gücün – Çinin çıxması xəbərdarlıq signalı oldu.

Bürqütblü dünyanın lider dövlətinin borcları olmadan yaranmış böhranı bütün dünyanı sarsıtmış, bürqütblü dünyanın sona çatmasının birinci şokedici təzahürü kimi meydana çıxmışdı.

Bundan sonra hər şey domino effekti prinsipi üzrə davam etməyə başladı:

- Çin "Bir kəmə, bir yol" təşəbbüsü ilə qlobal iqtisadi güc mərkəzi statusunu elan etdi;

- 2014-cü ildə Kırım Rusiyaya birləşdirildi;

- Almaniya NATO və ABŞ-dan uzaqlaşaraq Rusiya ilə strateji yaxınlaşmaya gəttdi;

- 2016-cı ilin iyununda Böyük Britaniyanın Avropa İttifaqından çıxması Avropanın parçalanmasına dair potensial ziddiyyətlərini üzə çıxardı;
- 2016-cı ilin noyabrında ABŞ-da sərt və realist iqtisadi siyasət tərəfdarı olan Donald Tramp prezident seçildi.

Beləliklə, bütün daşlar yerindən tərpəndi. İkiqütblü dünyanın ağırları görünməyə başladı... hələlik tarifi müharibələri şəklinə daşdı.

“Bürqütblü dünya”nın fəsadları və “iki və ya çoxqütblü dünya”nın təhlükələri: 1960-70-ci illərin dövlət çevrilişləri və 2020-25-ci illərlə statistik müqayisə

Dünya “iki və ya çoxqütblülüy”ə doğru irəlilədi. Odur ki, artıq bir dəfə yaşadığımız ikiqütblülüyn tarixindən öyrənəcəyimiz və müqayisə etməli olduğumuz çox şey var. Son bir neçə ildə, elə 2025-ci ildə də strateji coğrafi əhəmiyyətə malik ölkələrdə həm də geosiyasi səbəblərdən daxili sabitliyin pozulması halları artmaqdadır. 2022-ci ilin yanvarında Qazaxıstanda, 2025-ci ilin iyununda Ermonistanda dövlət çevrilişinə cəhdlər, Serbiyada hakimiyyətin dəyişdirilməsinə cəhd, Slovakiyada kütləvi etirazların, bu ilin yanvarında Monqo-

lustanda etirazların geosiyasi səbəblərdən qaynaqlandığı görünürdü. BMT-nin Baş katibi A.Quterreş 2021-ci ildə çevrilişlərin artmasına 3 səbəb göstərmişdi: dövlətlər arasında güclü geosiyasi parçalanma; pandemiyanın ölkələrə mənfi iqtisadi və sosial təsirləri; nəhayət, BMT TŞ-nin çevrilişlərə cavab olaraq ciddi reksiya verə bilməməsi. Göründüyü kimi, birinci səbəb olaraq geosiyasi qarşıdurma göstərilir. İkiqütblü və ya çoxqütblü dünyada kiçik və ortamiqyaslı dövlətlərdə çevrilişlər cəhdlərin intensivləşməsi fərqli güc mərkəzlərinin bir-biri ilə geostrateji, xammal və ixracat bazarları uğrunda mübarizədə üçüncü dövlətlərin hakimiyyətlərinə təzyiqlərinin nəticəsidir. Bürqütblü dünyada kiçik və orta dövlətlər lider güc mərkəzi ilə münasibətləri qura bildiyi halda, çoxqütblü dünya düzənində bütün qütblərlə eyni dərəcədə yaxşı əlaqələr qurmaq üçün resurslar kifayət etmədiyi üçün narazı qalan güc mərkəzlərindən təzyiqlərə start verilir.

Jonathan M.Powell və Clayton L.Thynenin araşdırmalarına görə, 1950-1990-cı illər ikiqütblülük dövrü dünyada intensiv münaqişələr və o zamana xas qanlı dövlət çevrilişləri ilə xarakterizə olunub. Hesablamalara görə, qeyd olunan 40 ildə dünya təxminən 457 (yaxud başqa hesablamaya görə 492) dövlət çevrilişi və çevriliş cəhdinə şahid olmuşdu. Bu hər il 10-15 çevriliş və buna cəhd deməkdir.

ABŞ və SSRİ-nin “olum, ya qalım” savaşına girdiyi 1960-1970-ci illəri əhatə edən 20 il isə dövlət çevrilişləri (həmçinin cəhdlər) və qlobal təsirləri regional müharibələrin kulminasiya dövrü oldu. Bu dövrdə orta hesabla ildə 20 çevriliş və çevriliş cəhd olub. İkiqütblü dünyanın hərbi-siyasi güc qütbü olan SSRİ-nin zəifləməsi nəticəsində dövlət çevrilişləri və çevriliş cəhdlərin sayı azalmağa başladı. 2008-2017-ci illərdə təxminən 28 çevriliş cəhdi baş verdi ki, bu da son 60 ilin ən aşağı göstəricisidir.

Lakin digər göstəricilər artmağa başladı. Bürqütblü dünyada birtərəfli qaydada Küveyt, İraq, keçmiş Yuqoslaviya, Əfqanıstan hərbi müdaxilələrin artması müşahidə olundu.

Ölkədaxili dəyişikliklər isə seçkilər etiraz, vaxtından əvvəl seçkilər və aksiyalar, çəhrayı inqilablar vasitəsilə həyata keçirildi. Bu isə bürqütblü dünyanın qüsurlarıdır.

Dünya yenidən ikiqütblülük dövrünə daxil olduqca, regional müharibələrin, dövlət çevrilişlərinin və buna cəhdlərin sayının artması müşahidə olunmaqdadır. Məsələn, University of Illinois Cline Center Coup d'État Project-ə görə, 2021-ci ildən etibarən dünyada hər il 14-16 çevriliş, çevriliş cəhdi və ya dövlət çevrilişi planı qeyd olunur. Bu rəqəm 2008-2017-ci illərlə müqayisədə çox olsa da, 1960-70-ci illərin səviyyəsinə çatmayıb. Lakin 2025-ci il hələ bitməsə də, artım tendensiyası görünür.

2020-2024-cü illərdə dövlət çevrilişləri və cəhdləri bütün regionlarda müşahidə olunsada, ən çox, ikiqütblü dünyanın resurslar uğrunda mübarizə apardığı Afrika qitəsində qeydə alınıb.

1960-70-ci illərdə Afrikadan başqa, dövlət çevrilişləri və çevriliş cəhdlərinin ən çox baş verdiyi qitə Latin Amerikası idi. Əgər həmin dövrdə bütün çevrilişlərin 38%-i Afrikanın payına düşürdüsə, Latin Amerikasında bu 30% təşkil edirdi.

Kənardan müdaxilələr nəticəsində ölkədaxili sabitliyin pozulmasının tarixi alqoritmlərinin təhlili göstərir ki, dünyanın ikiqütblü olduğu dövrdə xammal ehtiyatları və strateji coğrafi əhəmiyyətə malik kiçik və ortamiqyaslı ölkələrin xüsusilə ehtiyatlı olması, preventiv tədbirlər üçün ciddi səbəblər var.

Təhlükələrin qabaqcadan müəyyən edilməsi və neytrallaşdırılması

Böyük geosiyasi savaşlara, regional

konfliktlərə və daxil sabitliyin qorunmasına hazırlıq üç istiqaməti əhatə edir:

- iqtisadi və maliyyə gücünün təmin edilməsi, ehtiyatların (rezervlərin) yaradılması;
- ordunun və xüsusi xidmətlərin yüksək hazırlıq səviyyəsi;
- siyasi sistemin möhkəmləndirilməsi və onun ekstremal vəziyyətlərdə dayanıqlı vəziyyətə gətirilməsi.

Əslində isə kontekstdən asılı olaraq, siyasi sistemin möhkəmləndirilməsini prioritet hesab etmək olar. Çünki hər şey siyasi iradədən başlayır.

Təhlükələrlə və yeni imkanlarla zəngin olan tarixin bu mərhələsi, ilk növbədə, ölkə daxilində siyasi hakimiyyətin möhkəmləndirilməsini tələb edir. Çünki böyük proseslərin başlanğıcı – daxili qüvvələrin səfərbərliyindən başlayır.

Azərbaycan rəhbərliyi qlobal nizamın dəyişikliklərini vaxtında təhlil edərək “siyasi sədaqət və peşəkarlıq”ın sintezindən ibarət sistemə keçdi sürətləndirdi.

Azərbaycanda 2016-cı ildə keçirilmiş konstitusion və idarəetmə islahatları geosiyasi və strateji transformasiyalara cavab olaraq hazırlanmışdı.

Artıq bu gün, geriye baxanda, demək olar ki, 2016-cı ilin konstitusiyası islahatları Azərbaycanı genişmiqyaslı Vətən müharibəsinə və qlobal dəyişikliklərə hazırlayan, daxili siyasətə müdaxilələrin qarşısını alan strateji addım olmuşdur.

Bu islahatlar ölkənin siyasi arxitekturasını köklü şəkildə dəyişdi.

Aprel döyüşlərindən referendum və Vətən müharibəsinə doğru: təsadüf, yoxsa planlı ardıcılıq?

2016-cı ilin apreldə Ermənistanın təxribatları və Azərbaycan ordusunun uğurlu əks-hücumu – Cənubi Qafqazda qlobal dəyişikliklərin ilk signalı oldu. Bundan əvvəl Azərbaycan sadəcə erməni ordusunun atəşinə cavab atəşi verirdi. Lakin bu dəfə əks-hücumla keçdi. Həmin ilin sentyabrında konstitusiyası islahatları üzrə referendum keçirildi:

- prezidentin səlahiyyətləri genişləndi;
 - hakimiyyətin müxtəlif sahələri üzərində nəzarət gücləndirildi;
 - vitse-prezident institutu yaradıldı.
- O dövrdə bunu dərk etmək çətin olsa da, artıq 2016-cı ilin apreldəki döyüşlərlə konstitusiyası islahatları arasındakı strateji əlaqə aydın görünür:

- əks-hücumla hərbi-siyasi gücün yoxlanması;
- Ermənistanda siyasi vəziyyətin dəyişməsi;
- Azərbaycanı siyasi sistemin möhkəmləndirilməsi;
- və nəhayət, daha böyük hərbi konfliktə və ərazilərin azad olunmasına hazırlıq.

Qlobal dəyişikliklərin Cənubi Qafqazda iki formada təsir edəcəyi gözlənilirdi: birincisi, ölkələrdə siyasi sabitliyin pozulması; ikincisi, konfliktlərin yenidən alovlanması.

2018-ci ildə Ermənistanda növbədənəkar seçkilər və daha sonra Gürcüstana siyasi müdaxilələr göstərdi ki, bürqütblü dünya nizamının köhnə alqoritmləri işləməyə başlayıb. Yalnız 2017-ci ildə, 1 il ərzində Gürcüstana ABŞ-ın vitse-prezidenti Mayk Pens, dövlət katibi Reks Tillerson və senator Con Makkeyn səfər etmişdi. Angela Merkel 2018-ci ildə Gürcüstana səfərində Rusiyanın sərhəd xəttinə qədər yaxınlaşmışdı.

Cənubi Qafqazda ikiqütblü mübarizə qızğın fazaya daxil oldu. Azərbaycanın ardınca Gürcüstan da Konstitusiyasını yenilədi və öz reallıqlarına uyğun olaraq tamamilə parlament respublikasına çevrildi. 2023-2025-ci illərdə Gürcüstanda Qərbə integrasiya tərəfdarları etiraz aksiyaları keçirdi.

Digər Cənubi Qafqaz ölkəsi – Ermənistanda isə 2018-ci ildən başlayaraq 7 ildir

ki, pro-qərb qüvvələrlə pro-rus qüvvələri arasında mübarizə davam edir.

Bu səbəbdən ordu hazırlığı ilə yanaşı, hakimiyyətin gücləndirilməsi fonunda daxilə siyasi konsolidasiya ən vacib çağırışlardan biri olmuşdu.

Prezidentin səlahiyyətlərinin genişləndirilməsi – gələcəkdə genişmiqyaslı müharibəyə hazırlıq üçün hüquqi və siyasi bazanı təmin etdi:

- qərarların operativ qəbulunu asanlaşdırdı;
- parlament və digər institutlar üzərində nəzarəti gücləndirdi.

Vitse-prezident institutunun yaradılması:

- müharibə və fəvqəladə vəziyyət zamanı dayanıqlı idarəetməni təmin etdi;
- Birinci vitse-prezident postuna Mehriban Əliyevanın təyinatı ekstremal vəziyyətdə yeni siyasi müdafiə xətti yaratdı;
- siyasi sistemin və hakimiyyətin dayanıqlılığını möhkəmləndirdi;
- siyasi sistemin potensial təhlükəyə qarşı nəzarət sahələri nəzarət altına aldı;

- siyasi sistemə xaricdən müdaxilə planlarını apriori uğursuz etdi, onların uğursuzluq faktoruna çevrildi;
- müharibə zamanlarına xas olan siyasi riskləri minimuma endirdi.

Siyasi islahatların nəticələri

Vitse-prezident institutu: siyasi müdafiənin əsas xətti və şəxsiyyətin həlledici rolu

Əsas nəticə odur ki, ölkəmiz qlobal fərtınalar mərhələsinin bizim regiondakı təlatümlərindən uğurla keçdi və qalib çıxdı. Müharibədə iştirak edən Ali Baş Komandanın siyasi təhlükəsizliyinin təmin edilməsi, döyüşün ordunun gücü və peşəkarlığı qədər vacibdir.

Ordu – hərbi təhlükəsizliyi təmin edirsə, etibarlı siyasi komanda – siyasi təhlükəsizliyin qaranıdır.

Müharibə vəziyyətində olan ölkə üçün arxa cəbhədə siyasi təhlükəsizliyin nə qədər vacib olduğunu təsdiq edən çoxsaylı tarixi nümunələr mövcuddur.

1990-1993-cü illərdə Azərbaycanda siyasi təhlükəsizlik sahəsindəki boşluqlar nəticəsində, hökumətin dayanıqlılığını təmin etmək mümkün deyildi və nəticədə döyüş meydanında problemlər yaranırdı. Siyasi təhlükəsizlik, müvafiq hüquqi və inzibati konfigurasiyanın yaradılmasını, siyasi sistemdə balansın təmin olunmasını və əlbəttə ki, məhz etibarlı şəxslərin təyinatını tələb edir.

Məsələn, 1756-1763-cü illərdə Yeddiillik müharibə zamanı Rusiyada saray çevrilişi və fikir ayrılıqları nəticəsində şərtlər Rusiyanın əleyhinə, Prussiyanın lehinə dəyişmişdi.

Birinci Dünya müharibəsindən də misal götürmək olar. Siyasi rəhbərliyin zəifliyi və etibarlı silahdaşların olmaması səbəbindən Rusiyada hakimiyyət böhranı yarandı və nəticədə ölkə müharibədən məğlub çıxdı və inqilaba yuvarlandı.

Azərbaycanda siyasi sistemdə həyata keçirilən islahatlar pandemiya, 44 günlük müharibə zamanı və sonrakı geosiyasi transformasiyalar dövründə özünü doğrultdu. Nəticədə, hakimiyyət – təşkilati, inzibati və siyasi cəhətdən bütün qəsd planlarından qorunmuş oldu.

Bu istiqamətdə prezidentlik institutunun siyasi təhlükəsizliyini təmin etmək yükü, həmçinin hakimiyyətin dayanıqlılığı və təhlükəsizliyi sahəsində əsas müdafiə xətti – vitse-prezidentlik institutunun, daha daqədər desək, Birinci vitse-prezidentin üzərinə düşdü.

Bu məsələdə vacib amil – şəxsiyyətdir. Çünki burada həlledici faktor – ekstremal şəraitdə prezidentlik institutunun siyasi müdafiəsini üzərinə götürmüş forpostda kimin rəhbərlik etməsidir.

Dövlətin ikinci şəxsi başda olmaqla, əsas hakimiyyət qolları siyasi təhdidlərdən qorumaq missiyasını da daşıyır.

Əsas sığortalayıcı dövlət institutları etibarsız olanda

Şəxsiyyətin kimliyindən asılı olaraq, fərqli şəraitdə isə vitse-prezident institutu ciddi təhdid mənbəyinə də çevrilə bilər. Məsələn, 1991-ci ildə qlobal geosiyasi dəyişikliklər zamanı, yeni avqust çevrilişində, Mixail Qorbaçova qarşı onun siyasi komandası fəal iştirak etmişdi. Elə vitse-prezident Gennadi Yanayevin siyasi çətrini altında hüquq-mühafizə orqanları belə cəhdə getmişdi.

Digər tərəfdən, əgər 1993-cü ildə Rusiyada antikonstitusion qüvvələr Boris Yeltsinin arxasında vitse-prezident postunu tutan Aleksandr Rutskeyun durduğuna əmin olsaydılar, 3-4 oktyabr hadisələri baş verməzdi. Yəni siyasi-hüquqi çətr olmadan istənilən ölkədə destabilizasiya yaratmaq ideyası mənasızdır, məntiqsizdir və məğlubiyətə məhkumdur. Çevriliş cəhd edənlər isə mövcud siyasi boşluqlardan ruhlanaraq Rusiyanı uçurumun kənarına gətirdilər.

Başqa nümunə – Kamala Harrisin Joe Baydenin praymerizdə və seçki kampaniyasının başlanğıc mərhələsində uğursuzluğa məruz qalmasında maraqlı olması, komanda daxilində parçalanmaya səbəb oldu və demokratlara ictimai etimadı ciddi şəkildə zəiflətdi.

Buna görə də dövlətin ikinci postunun əsas missiyalarından biri – ekstremal vəziyyətlərdə bütövlükdə siyasi sistemi və silahdaşı olduğu ali hakimiyyəti sığorta etməkdir.

Əsas sığortalayıcı dövlət institutları etibarlı olanda

Beləliklə, həlledici məsələ ən etibarlı və eyni zamanda siyasi nüfuzla malik şəxsin seçilməsi və təyinatıdır. Tariximizin ən həssas dövründə, başqa seçimə yol vermək mümkün deyildi və nəticədə yalnız doğru qərarlar qəbul edildi.

Mehriban Əliyevanı Birinci vitse-prezident təyin etməklə Prezident mövqədə idarəetmə gücünü əlavə, daha bir mühüm idarəetmə dayağı nüfuzunu artıraraq, 9 ildən sonra görünür ki, birinci xanım həm Prezidenti, həm də ölkəni necə çətin mərhələlərdə, hansı potensial təhlükələrdən sığortalamaq üçün, nə qədər böyük riskə gedibmiş.

Gözlənilirdi ki, birinci vitse-prezident, islahatların və xarici hücumların zərbələrini üzərinə götürərək prezidentlik institutunun siyasi təhlükəsizliyinin şokedici faktorı oldu. Artıq nəticələrə əsasən, demək olar ki, bu missiya ən çətin sınaqlardan uğurla çıxdı və döyüşünməli nəticələrin əldə edilməsində mühüm rol oynadı.

Əgər vitse-prezidentliyin siyasi tarixdə necə qalacağına dair sual olarsa, ona belə cavab vermək lazımdır: Vitse-prezidentlik institutunun tarixi rolu Azərbaycanın siyasi tarixinin ən həlledici dövründə siyasi sistemin gücləndirməsi, dayanıqlılığının artırılması və siyasi təhlükəsizliyi verdiyi töhfə ilə qeyd olunacaq.

Müharibə hər bir ölkənin tarixində siyasi təhdidlərə qarşı ən həssas, kövrək olduğu, hər kateqoriyadan olan düşmən elementlərin siyasi institutlara qarşı hərəkətə keçmək üçün həvəsləndiyi bir dövrdür.

Həssas dövrün təhlükələrini uğurla aşmaq, hər hansı arzuolunmaz hadisənin baş verməməsi, heç də onu planlayanların olmaması demək deyil, əksinə, onların əvvəlcədən qarşısı alınmış və islahatlar vasitəsilə istənilən cəhdin mənasız olduğu sübut edilmişdi.

Vitse-prezidentlik institutu yeni siyasi sistemdəki rolu ilə daxili sabitliyi pozmaq, ölkənin beynəlxalq və hərbi gücünü zəiflətmək cəhdlərini qabaqcadan mümkün etmədi. Siyasi sistemdə hakimiyyəti zəiflətmək üçün hüquqi və inzibati boşluq qalmadı.

Prezidentlik institutunun ayrılmaz gücləndirilməsi, eyni zamanda daha bir müdafiə xəttinin yaradılması antikonstitusion cəhdlərin əvvəlcədən uğursuz olacağına şübhə yer qoymadı. Siyasi sistemin konfigurasiyası elə quruldu ki, ekstremal vəziyyətlərdə belə dövlət institutlarından istifadə etməklə istənilən antikonstitusion planları legitimləşdirmək cəhdi mümkünkünsüz oldu.

2016-cı ildə həyata keçirilən Konstitusiyaya idarəetmə islahatlarının əsas nəticəsi odur ki, ölkə öz tarixinin ən həlledici dövrünə – pandemiya, Vətən müharibəsi və geosiyasi transformasiyalar, daxili işlərə xaricdən müdaxilələrin intensivləşdiyi dövrə möhkəmləndirilmiş siyasi sistem, güclü komanda ilə daxil oldu, onu uğurla başa çatdırdı və missiyasını davam etdirməkdədir.

İbrahim MƏMMƏDOV,
tarix üzrə fəlsəfə doktoru